

гова ушћа у Јужну Мораву до Рибарића, односно до ушћа Црне Реке, а по мерењу на генералној карти је за 13,8% краћа, т.ј. има дужину од 191,2 км. Попречних долинских профила има у доњем, проширеном делу долине Ибра 8, на средњим одстојањима од 1,69 км, док се од Лакта узводно долина све више сужава и добија изглед клисуре, те су и обе њене обале снимљене упоредно са снимањем речног корита. Ових попречних профила има 2010, на одстојању од 72 до 125 м.

Ове публикације су први део извештаја Секције за испитивање непловних река, и поглавито су ограничене на опис геодетских радова при снимању река у сливу Мораве. Као наставак штампаће се хидролошка и техничка карактеристика сним-

љених река, са општим планом њихове употребе и искоришћавања. Да би се боље схватио значај ових снимања, треба споменути да су хидрографски радови Генералне Дирекције Вода на међународној изложби речних снага (huile blanche) у Греноблу добили диплому hors concours, а њихов организатор Г. инжењер Л. Бернацки, Шеф Секције за испитивање реке Мораве, одликован је златном медаљом. Напослетку велика заслуга припада Г. М. Вињероу, бившем Генералном Директору, и Г. М. С. Милосављевићу, начелнику III. одељења Генералне Дирекције Вода, који су својим утицајем и помоћу обезбедили правилан ток радова.

П. Вујевић.

АНТРОПОГЕОГРАФИЈА НАШИХ ЗЕМАЉА

Roberto Almagià: Intorno ad una raccolta di carte cinquecentiste, di proprietà del Lloyd Triestino: (L'Universo, Anno VIII, Num. 3, Marzo 1927, стр. 265—293.)

Проф. Алмађа, који је својим радом стекао великих заслуга за историјску картографију, нарочито Италије, нашао је у Трсту збирку историјских карата. За ову се збирку знало, чак је била и описана (Moser, Seltene geographische Kartensammlung, у Mitteilungen Geogr. Gesell. Wien, 1891, стр. 317.—319.), али се мислило, да је изгубљена, јер у последње време нико није знао, где се она налази. Збирка је својина Трићанског Лојда. Све су карте из XVI века, а ниједна није штампана после 1569. Збирка, као целина не интересује нас, већ само неке карте, које се односе на наше земље. Има их неколико које приказују само наше земље, а има их и на којима су наше данашње земље приказане у склопу са другим државама (Аустријом и Мађарском). Аутор се не бави појединим картама, већ доноси само њихов наслов. По њему радимо ми то исто за карте наших земаља: 1. *Nova Descriptione della Dalmatia e Croatia*.

MDLXV. Ferando Berteli in Venetia; 2. *Ducatus Carniolae una cum Marcha Windorum*. Bologninus Zalterius Venetiis. MDLXVIII; 3. „*Istria sotto in dominio veneto... distante da Venezia miglia 100*“ со(п) privilegio Appresso Gioan Francesco Camocio. Zu Venezia 1562, см. 42,8 × 30,7. Ова се карта налази готово у свим збиркама. Од ње је много боља следећа; 4. *Istria*. Ова карта је из 1569, а аутор јој је Pietro Soro; и 5. *Ducatus Carniolae et Histriae una cum Marcha Windorum*. Ова карта није идентична с оном под 2, која је доста честа. Она није ништа друго него верно смањена Лазејева Карта (упор. Wolfgang Lazius' Karten der oesterr. Länder, издање Оберхумерово и Висерово, Инсбрук 1906.)

Поред ових карата има и других које се односе и на Аустрију и Мађарску. На тим картама сигурно су обухваћене наше северне земље. Те су карте: 6. *Austria e Ungaria. Nova descriptio*. Ferando Berteli, 1565, см 43 × 27; 7. *Austria e Ungaria*. Карта без знака аутора, и штампара, а истих димензија као она под 6. Врло је честа у другим збиркама; 8. *Vera et ultima descriptione di tutte l'Austria, Ungaria etc.* In Venetia MDLVI. Intogliato da Paolo Furlani Veronese al segno della colonna in Merzaria; и 9. *Nova Descriptio Totius Hungariae Romae MDLVIII*.

И. Синдик.

Dr. Stjepan Filipović: Planina Vlašić i mliječarstvo na njoj (Гласник Министарства Пољопривреде и Вода, 1927, IV—VI, с. 64—96, и VII—IX, с. 1—50).

Говорећи о природним непогодама паса се више задржава на дивљачи и метиљу, док се климе тек дотиче. Ипак се види да су снег и кише, као и урниса, врло чести. На планини има доста врела на којима су начињена корита за напојиште. Ова изобилност у води учинила је, да је Влашић привукао не само оближње сточаре већ и сточаре из даљих предела. Гора је само четинарска, листопадне нема.

На Влашићу се највише држе овце, затим козе, говеда и т. д. Сточари изгоне стоку обично почетком маја, и на планини се задржавају до средине октобра. Сиromашнији здижу обично средином августа. Почетком децембра изгони се стока на Влашић на зимницу. Раније су босански сточари гонили стоку ка Сави, око средине фебруара, чим попусти зима; тиме су доста уштеђивали. На Влашићу као и на осталим босанским планинама, плаћају пашарину они сточари који овамо издижу

из даљих предела; то иде у корист домаћем становништву.

Писац описује станове (колибе) и доноси њихове слике. Станови су расути, и налазе се већином у близини извора. Лежи на висини око 1650 м. Станови су од дугачких дасака и покривени су штицом; има их подзиданих сувомеђином и покривених лубом, мада се у последње време овај тип губи. Поред стана редовно се налази сирница, често попођена даскама.

Даље писац говори о тодишњем приходу од једне овце, и о начину мужања и сирења. Дуже се задржава на качарском занату, истичући његову важност у млечној привреди.

Како је влашишки сир добар, а производи се у великој количини, што се до рата извозило за Трст и Словачку, а сада се извози за Сарајево, Бања Луку, Мостар, Тузлу, Брод и нешто за Далмацију. Неки су Муслимани пре три године слали овај сир у Турску. Поред сира сточари продају и јагњад, вуну и друге сточарске производе.

У одељку о историји сточарства и млекарства на Влашићу, писац говори да су Још Илири пасли своја стада по Влашићу, а по свом доласку и Словени. Разлог да се Травничани одаду сточарству био је тај, што су за турског времена и занатлије и трговци били доста сиромашни; они су се морали одавати и другој привреди, а одали су се сточарству зато, што је било услова за његов развитак на Влашићу. Овде су држали много стоке и Дубровчани. Дубровачки су трговци куповали стоку и изгонили на Влашић где су је напасали плаћајући пашарину. На Влашић су издизали и сточари од Пљеваља.

Према исказима старих сирара „Арнаути“ су куповали стоку и изгонили је на Влашић као и целепчије т. ј. као људи који купују стоку и плаћају пашарину.

М. Б. Пајковић.

Фердо Шишић: *Летопис Попа Дукљанина* (посебна издања Српске Краљ. Академије Наука, књ. 4 XVII, стр. 1—480 Београд, 1928).

У доста опширној литератури о вредности Летописа Попа Дукљанина сви историци, домаћи и страни, слажу се у томе, да је Летопис веома важан и поуздан извор у првом реду за топономастику, а делимично и за етнографске прилике из XI и XII века, у земљама дукљанско-српске државе, у Требињу, Захумљу и Зети, а у мањој мери у Босни и Рашкој. У овим областима помињу се све жупе и велик број планина, река и насеља. О исправности ових Дукљанино-

вих навода не треба сумњати. Јер кад би била и измишљена историска факта, не сме се закључити, да су измишљена и географска имена за која су везана историска факта. Географска имена налазе потврде и у другим изворима, а најпосле, и измишљена факта треба да се одигравају у некој реалној средини, већ и зато да им се узмогне веровати. И за етнографске прилике поменутих области има користних података, нарочито о односима између Словена и Романа, и о Влашима.

Проф. Шишић својим критичким издањем Летописа Попа Дукљанина испунио је велику празнину, а задужио и географску литературу. Треба нарочито подвући један метод, који је аутор, и ако историк, употребио а који се при издавању оваквих извора често не практикује. То је испитивање на терену. Да утврди географски положај свих места, аутор је пропутовао велику већину крајева, о којима се говори у Летопису, т. ј. јужну Херцеговину, читаву Црну Гору, Боку, Северну Арбанију и приморје од Улциња до Будве. Резултати оваквог савесног и детаљног рада, сем у опширном уводу, виде се нарочито у коментару појединих поглавља, где није остало необјашњено ниједно топографско, односно етнографско име. Дугогодишњи научни рад и тим стечени положај у нашој историској науци дали су аутору право да не кажем дужност, да у препорним питањима узме своје становиште, које је, понекад, врло оригинално, као што је н. пр. случај у питању Црвене Хрватске. О том питању каже Шишић ово: „Но ако и не може никаквим сведочанством из другог извора потврдити назив „Црвена Хрватска“, па ни то, да се Хрватска државна власт икад ширила и по горњој (јужној) Далмацији, а оно је ипак хрватско име живело у неком извесном делу горње (јужне) Далмације, вероватно баш у самој Дукљи (Зети) (стр. 167.)... То не значи, да је Јужна Далмација била део хрватске државе, нити, да се овде ради о етничким Хрватима, у оном смислу као у Хрватској, где је томе било не само национално, него и политичко. То значи само толико, да је и међу Србима Дукљанима била извесна скупина народа, која се звала Хрвати, баш онако као што је таквих скупина Хрвата било и међу Чесима X и XI века и међу Пољацима онога времена“ (стр. 171—172).

На крају је додата географска карта, у којој је означен велик број области и насеља, која се у тексту помињу. За географска проучавања, ова карта, као и све сличне, добиле би још већу вредност, кад би се, иако историске, штампавале са рељефом.

И. Синдик.